

[RECENSIE]

Luc Vandeweyer, *Inventaris van het conglomeraatsarchief van de Raad van Vlaanderen, het Propagandabureau, Nationaal Verweer en de Nationalen Bond voor de Belgische Eenheid, Jacques Pirenne en Henri Pirenne 1908-1939*, Brussel, Algemeen Rijksarchief, 2012, 636 pp., ISBN 9789057465581.

In zijn jongste boek, *Onverfranst, onverduits? Flamenpolitik, Activisme, Frontbeweging* (2014), looft de Leuvense emeritus-hoogleraar contemporaine geschiedenis Lode Wils (°1929) “de uitstekende studies over de activistische propaganda (...)”, onder meer over Limburg en Tienen” van zijn oud-student Luc Vandeweyer (°1956). (p. 232) Vandeweyer, die zich tijdens de voorbije decennia onder meer ontwikkelde tot een algemeen gerespecteerd specialist inzake de geschiedenis van (de Vlaamse beweging tijdens) de Eerste Wereldoorlog, leverde daarnaast als archivaris bij het Algemeen Rijksarchief in Brussel enkele jaren geleden een archiefinventaris af die de kwaliteit van zijn hierboven genoemde en door Lode Wils terecht geprezen historische studies ruimschoots evenaart. Het betreft hier met name Vandeweyers inventaris van het archief van de Raad van Vlaanderen, het pseudo-parlement van het Vlaamse activisme tijdens de Eerste Wereldoorlog, dat bestond van 1917 tot 1918, en een aantal aanverwante en ermee verbonden organisaties en instellingen. Hoe Vandeweyer, doctor in de geschiedenis van de Leuvense universiteit, zich positioneert in de nog altijd voortdurende historiografische en onvermijdelijk ook politiek geladen discussie over (de oorsprong van) het activisme, maakt hij al meteen duidelijk in één van de openingszinnen van zijn bijzonder leeswaardige en uiterst informatieve inleiding bij deze inventaris: “De Vlamingen die bereid waren om zich in te schakelen in de Duitse ‘Flamenpolitik’ noemden zich ‘activisten’”. (p. 18)

Einde 1918 werd het archief van de Raad van Vlaanderen overgebracht naar de Duitse stad Leipzig, waar het – onder Duitse supervisie – werd

beheerd door gevluchte oud-activisten, in de eerste plaats door George P. M. Roose (1881-1948). Laatstgenoemde verkocht het archief in 1925 (uit financiële nood?) aan de vrijwel exclusief Franstalig georiënteerde, Belgisch-patriottische Ligue Nationale pour l'Unité Belge/Nationalen Bond voor de Belgische Eenheid (NBBE), waarvan de internationaal befaamde historicus en Gentse hoogleraar Henri Pirenne (1862-1935), zijn zoon Jacques Pirenne (1891-1972), historicus en jurist, en leraar Germaanse talen en publicist Armand Wullus (1893-1969) de leidinggevende figuren waren. Wullus zette zich nadrukkelijk in om het archief te verwerven en openbaar te maken. Hij publiceerde tijdens de jaren 1920 – vooral op basis van documenten uit het archief van de Raad van Vlaanderen – uitvoerig over het activisme. Het was daarbij vooral zijn bedoeling om het (anti-Belgische) Vlaams-nationalisme, dat zich als de erfgenaam van het activisme beschouwde en presenteerde, politieke schade toe te brengen. In 1939 droeg de NBBE het archief van de Raad van Vlaanderen over aan het Belgische Algemeen Rijksarchief, dat het nog datzelfde jaar – enkele maanden nadat de Tweede Wereldoorlog was uitgebroken – liet overbrengen naar Groot-Brittannië, van waaruit het kort na 1945 weer in Brussel terechtkwam.

Enkele jaren geleden kreeg Luc Vandeweyer van algemeen rijksarchivaris dr. Karel Velle de taak om het archief van de Raad van Vlaanderen volledig en wetenschappelijk te ordenen en te beschrijven. Deze opdracht resulteerde uiteindelijk in deze even uitstekende als lijvige inventaris, die kan worden omschreven als 'een ware – en bovendien goeddeels onontgonnen! – goudmijn' – om het historisch onderzoek over de Eerste Wereldoorlog in België in het algemeen en over het activisme in het bijzonder zowel te verruimen als te verdiepen. Tot op heden moest men zich – wat de toegang tot het archief van de Raad van Vlaanderen betreft – immers tevreden stellen met het summier bestandsoverzicht van de Gentse emeritus-hoogleraar Nederlandse literatuur Ada Deprez (°1928) en journalist-publicist Daniël Vanacker (°1951) uit 1991, dat slechts 45 bladzijden omvat, terwijl Vandeweyers 'magnum opus', dat ook integraal kan worden geconsulteerd via de website van het Algemeen Rijksarchief, er meer dan 600 telt.

De inventaris door Luc Vandeweyer van het bijzonder omvangrijke en zeer diverse archief van de Raad van Vlaanderen – met het archief van de Raad van Vlaanderen op zich, dat van de provinciale Gouwraden, dat van de bestuurlijk-administratieve scheiding van België en de Vlaamse ministeries en dat van diverse andere institutionele activistische instanties – is enerzijds belangrijk om de 'interne' geschiedenis van het activisme, en niet het minst hoe de Duitse bezettende overheid daaraan leiding gaf, te reconstrueren. Anderzijds bevatten de inventaris en het archief heel wat materiaal dat toelaat om het activisme op microniveau te bestuderen: rapporten over het activisme op regionale en/of gemeentelijke schaal, verslagen over (de werking van) lokale en overkoepelende

activistische verenigingen en organisaties, massa's individuele dossiers betreffende allerhande vormen van politiek dienstbetoon, enzovoort. Hopelijk vormt deze inventaris met dat alles voor heel wat historici en historisch geïnteresseerden een uitnodiging om het activisme en de Eerste Wereldoorlog in België, waarover al heel wat werd geschreven, op basis van dit voor een goed deel ongebruikte archiefmateriaal, dat zich bovendien uitstrekt over veel andere aspecten van het oorlogsgebeuren dan alleen het activisme, verder en vanuit nieuwe invalshoeken te bestuderen.

Wie er nog aan zou hebben getwijfeld dat er met activisme, behalve authentiek Vlaamsgezind engagement, ook heel veel Duits geld was gemoeid en dat de '*Flamenpolitik*' voor Duitsland niets meer of minder was dan een onderdeel van zijn imperialistische ambities om België in te lijven, er een satellietstaat van te maken of het tenminste te destabiliseren, kan na het lezen van de inventaris van het archief van de Raad van Vlaanderen van de hand van dr. Luc Vandeweyer – nog afgezien van het raadplegen van de eigenlijke documenten – bezwaarlijk iets anders doen dan akkoord gaan met deze vaststellingen.

[Nico Van Campenhout]
